

VI LICEUM
OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
im. Adama Mickiewicza w Krakowie

**Zasady etyki naukowej w programie Matury
Międzynarodowej IB Diploma Programme
w VI Liceum Ogólnokształcącym
im. Adama Mickiewicza
w Krakowie**

Kraków

SZKOŁA MIASTA KRAKOWA

Zasady etyki naukowej w programie Matury Międzynarodowej IB Diploma Programme w VI Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Krakowie odwołują się do norm etycznych i filozofii Organizacji Matury Międzynarodowej IB, Misji IB oraz Profilu Ucznia IB. Zasady zawarte w niniejszym dokumencie są obowiązujące dla całej społeczności szkolnej: uczniów, rodziców, nauczycieli i pracowników administracji.

MISJA IB

Organizacja The International Baccalaureate® ma na celu umożliwienie rozwoju kompetencji specjalistycznych i społecznych u młodych ludzi, którzy pomagają tworzyć lepszy i bezpieczny świat poprzez wzajemne zrozumienie i szacunek dla innych kultur. Organizacja IB współpracuje ze szkołami, rządami i organizacjami międzynarodowymi w celu opracowania ambitnych programów edukacji międzynarodowej i rygorystycznego oceniania. Programy te zachęcają uczniów na całym świecie do aktywności, empatii i uczenia się przez całe życie, oraz rozumienia, że ludzie z innych kręgów kulturowych mają prawo do swoich poglądów.

PROFIL UCZNIĄ IB

Celem wszystkich programów IB jest kształtowanie otwartości na inne kultury i rozwój młodych ludzi, którzy uznając uniwersalne, ogólnoludzkie, podstawowe wartości i potrzeby wspólnej opieki nad środowiskiem naturalnym, pomagają tworzyć lepszy i spokojniejszy świat. Uczniowie IB dążą do wykształcenia następujących postaw:

Poszukujący – rozwijają swoją ciekawość. Zdobywają umiejętności wymagane do prowadzenia badań oraz wykazują samodzielność i niezależność w uczeniu się. Cieszą się nauką, a to zamiłowanie do nauki będzie podtrzymywane przez nich przez całe życie.

Zdobywający wiedzę – poznają koncepcje, idee i zagadnienia, które mają znaczenie lokalne i globalne. W ten sposób zdobywają gruntowną wiedzę i rozwijają dogłębne zrozumienie w wielu dyscyplinach.

Myślący – wykazują inicjatywę w kreatywnym i krytycznym myśleniu; rozpoznają i rozwiązują złożone problemy oraz podejmują przemyślane, etyczne decyzje.

Komunikatywni – rozumieją i wyrażają myśli oraz idee pewnie i twórczo posługując się więcej niż jednym językiem; korzystają z różnych form komunikacji. Są skuteczni i chętnie współpracują z innymi.

Kierujący się zasadami – postępują etycznie, z silnym poczuciem uczciwości, sprawiedliwości i szacunku dla godności jednostki, grup i społeczności. Biorą odpowiedzialność za swoje działania i ich skutki.

Otwarci – rozumieją i darzą szacunkiem własne kultury i osobiste historie każdego oraz są otwarci na punkt widzenia, wartości i tradycje innych osób i społeczności. Poszukują i przyjmują różne punkty widzenia oraz są gotowi rozwijać się dzięki temu doświadczeniu.

Opiekuńczy – okazują empatię, współczucie i szacunek wobec uczuć i potrzeb innych. Angażują się w służbę i działają na rzecz poprawy warunków życia innych ludzi i ich otoczenia.

Podejmujący ryzyko – z odwagą i przezornością stawiają czoła temu co nieznanne lub niepewne; są samodzielni w odkrywaniu nowych ról, pomysłów i strategii. Odważnie i przekonująco bronią swoich przekonań.

Zrównoważeni – rozumieją znaczenie równowagi intelektualnej, fizycznej i emocjonalnej dla osiągnięcia dobrego samopoczucia u siebie i innych.

Refleksyjni – dokonują samooceny własnej nauki i doświadczeń. Potrafią ocenić swoje mocne strony i ograniczenia, a przez to skutecznie się uczyć i rozwijać.

Niniejszy dokument jest ściśle powiązany jest z następującymi cechami Profilu Ucznia IB:

Poszukujący – rozwijają swoją ciekawość. Zdobywają umiejętności wymagane do prowadzenia badań oraz wykazują samodzielność i niezależność w uczeniu się. Cieszą się nauką, a to zamiłowanie do nauki będzie podtrzymywane przez nich przez całe życie.

Myślący – wykazują inicjatywę w kreatywnym i krytycznym myśleniu; rozpoznają i rozwiązują złożone problemy oraz podejmują przemyślane, etyczne decyzje.

Kierujący się zasadami – postępują etycznie, z silnym poczuciem uczciwości, sprawiedliwości i szacunku dla godności jednostki, grup i społeczności. Biorą odpowiedzialność za swoje działania i ich skutki.

Refleksyjni – dokonują samooceny własnej nauki i doświadczeń. Potrafią ocenić swoje mocne strony i ograniczenia, a przez to skutecznie się uczyć i rozwijać.

KLUCZOWE POJĘCIA I DEFINICJE

Aby odróżnić postępowanie właściwe od niewłaściwego, a tym samym szanować i przestrzegać zasad etyki naukowej, konieczne jest zrozumienie poniższych pojęć.

Etyka naukowa

Etyka naukowa jest naczelną zasadą w edukacji i wyborem, by działać w sposób odpowiedzialny, aby inni mogli nam zaufać jako jednostkom. Jest podstawą etycznego podejmowania decyzji i postępowania w tworzeniu legalnej, autentycznej i uczciwej pracy naukowej.

(*Academic integrity policy*, 2023, str.3)

Naruszenie zasad etyki naukowej przez ucznia

IB definiuje naruszenie zasad etyki naukowej przez ucznia jako celowe lub niezamierzone zachowanie, które może skutkować uzyskaniem przez ucznia lub inną osobę nieuczciwej przewagi w jednej lub kilku częściach oceny.

(*Academic integrity policy*, 2023, str.3)

KONWENCJE CYTOWANIA

Publikacja IBO dla uczniów *Effective citing and referencing*, 2022 zawiera listę stylów i konwencji cytowania i powoływania się na materiały źródłowe. Należą do nich:

- American Psychological Association APA (Amerykańskie Towarzystwo Psychologiczne)
- Chicago
- Modern Language Association MLA (Stowarzyszenie Języków Współczesnych)

Obowiązkiem nauczyciela każdego przedmiotu jest udzielenie uczniom właściwych wskazówek, jak powoływać się na źródła w swoich pracach oraz prezentacjach zarówno pisemnych, jak i ustnych.

NIEDOZWOLONE PRAKTYKI – NARUSZENIE ZASAD ETYKI NAUKOWEJ

- plagiat – zaprezentowanie pomysłów lub pracy innej osoby jako własnej pracy
- zmowa – popieranie nadużyć u innej osoby; udostępnienie własnej pracy do kopiowania; złożenie pracy innego kandydata jako pracy własnej
- powielanie pracy – przedłożenie tej samej pracy do oceny z różnych przedmiotów i/lub wymagań dotyczących programu IB.

Inne przykłady nadużyć obejmują wszelkie zachowania, które mogą prowadzić do uzyskania nieuczciwej przewagi lub w jakikolwiek sposób wpłynąć na wyniki innych osób:

- Używanie nieautoryzowanych materiałów lub kopiowanie z nielegalnych źródeł
- Fałszowanie dokumentacji CAS
- Dzielenie się swoją pracą z innym kandydatem, aby zaprezentował ją jako swoją
- Przedstawianie fałszywych/niekompletnych/niedbałych wyników badań
- Udostępnienie innym kandydatom informacji o zadaniach egzaminacyjnych w przeciągu 24 godzin od egzaminu pisemnego
- Wnoszenie wszelkich niedozwolonych źródeł/materiałów/urządzeń elektronicznych do sali egzaminacyjnej lub wykorzystywanie ich po opuszczeniu sali egzaminacyjnej w celu skorzystania z toalety podczas testu lub egzaminu
- Wszelkie próby zakłócenia sesji testowej lub egzaminacyjnej
- Kopiowanie pracy innego ucznia
- Kradzież arkuszy egzaminacyjnych lub testów
- Każda próba działania w miejsce innej osoby (podszywanie się); podawanie się za innego ucznia
- Wszelkie próby nieprzestrzegania poleceń osoby nadzorującej test lub egzamin
- Wszelkie próby komunikowania się w formie pisemnej z innymi osobami podczas testu lub egzaminu

W przypadku podejrzenia nadużycia w ocenianej pracy lub w pracy egzaminacyjnej, do obowiązków nauczyciela należy poinformowanie koordynatora IB DP, który następnie przekazuje tę informację do IBO. Postępowanie wyjaśniające odbywa się zgodnie z procedurami określonymi przez IBO. Szczegółowy, zatwierdzony przez IBO, opis postępowania

nia i konsekwencji wykroczeń uczniów, wraz z ich gradacją można znaleźć w publikacji IBO *Academic integrity policy*, 2023.

ZADANIA I OBOWIĄZKI - ZAPOBIEGANIE WYKROCZENIOM

Aby zapobiegać wykroczeniom, cała społeczność szkolna musi rozumieć, akceptować i skrupulatnie wypełniać swoje obowiązki.

Obowiązki dyrektora szkoły i koordynatora programu IB Diploma Programme

1. Przedstawienie i wyjaśnienie całej społeczności szkolnej *Zasad etyki naukowej*.
2. Udzielenie społeczności szkolnej precyzyjnych wskazówek dotyczących przestrzegania zasad i przepisów zawartych w niniejszym dokumencie.
3. Stworzenie atmosfery wzajemnego wsparcia i szacunku w społeczności szkolnej.
4. Zapewnienie nauczycielom szkolenia w zakresie cytowania prac oraz unikania i wykrywania plagiatu.
5. Instruowanie nauczycieli, jakie procedury należy podjąć w przypadku naruszenia zasad etyki naukowej.
6. Zadbanie, aby uczniowie i ich rodzice byli świadomi tego, jakie działania stanowią naruszenie *Zasad etyki naukowej*.
7. Dopilnowanie aby uczniowie i ich rodzice byli świadomi kar za naruszenie zasad etyki naukowej.
8. Dopilnowanie, aby egzaminy były przeprowadzane i nadzorowane zgodnie z przepisami programu IB Diploma Programme.
9. Zbadanie, a następnie zgłoszenie do IBO wszelkich naruszeń zasad zawartych w niniejszym dokumencie.
10. Regularne weryfikowanie i uzupełnianie niniejszego dokumentu.

Obowiązki nauczycieli

1. Dokładne zaznajomienie się i dogłębne zrozumienie niniejszego dokumentu w celu postępowania zgodnie z zasadami etyki naukowej.
2. Zasięgnięcie porady u dyrektora szkoły i koordynatora IB DP.
3. Uczestniczenie w warsztatach rozwoju zawodowego organizowanych w szkole na temat zasad cytowania prac i plagiatu.
4. Poinformowanie uczniów o zasadach zawartych w niniejszym dokumencie.

5. Przedstawienie uczniom publikacji IBO dla uczniów *Effective citing and referencing*, 2022 na temat systemów cytowania i powoływania się na materiały źródłowe.
6. Podkreślanie znaczenia etycznych nawyków badawczych, potrzeby korzystania z wiarygodnych i legalnych źródeł informacji.
7. Wyjaśnianie zasad współpracy i pracy grupowej.
8. Zapewnianie uczniom ciągłej pomocy i udzielanie na bieżąco wskazówek w ich pracy, pomoc w unikaniu i wykrywaniu plagiatu.
9. Bycie wzorem dla uczniów we własnej pracy zgodnej z *Zasadami etyki naukowej*.
10. Zgłaszanie przypadków nadużyć do koordynatora IB DP.

Obowiązki ucznia

1. Dokładne zaznajomienie się i dogłębne zrozumienie niniejszego dokumentu w celu postępowania zgodnie z zasadami etyki naukowej.
2. W razie wątpliwości zasięganie porady u nauczycieli, koordynatora IB DP lub dyrektora szkoły.
3. Uczestniczenie we wszystkich warsztatach dotyczących zasad etyki naukowej organizowanych przez szkołę dla uczniów.
4. Podpisanie zobowiązania do bezwzględnego przestrzegania Zasad etyki naukowej na początku pierwszego roku programu IB Diploma Programme czyli na początku klasy trzeciej.
5. Zdobywanie wiedzy dotyczącej prowadzenia badań naukowych, sposobów i zasad cytowania i powoływania się na materiały źródłowe.
6. Przedstawianie do oceny wyłącznie autentycznych prac zgodnych z zasadami IBO.
7. Powoływanie się na materiały źródłowe, gdy są wykorzystywane.
8. Powstrzymanie się od zachowań, które mogą być postrzegane jako wykroczenie.
9. Ścisłe przestrzeganie poleceń nauczycieli i osób nadzorujących egzaminy.
10. Bycie świadomym konsekwencji określonych przez IBO w razie wykroczenia.

Uczniowie muszą być świadomi, że sami są odpowiedzialni za prace przedstawiane do oceny. W przypadku wykrycia plagiatu, czy to celowego, czy też wynikającego z niedbałości badawczej, konsekwencje naruszenia Zasad etyki naukowej ponosi uczeń.

Obowiązki rodziców

1. Zaznajomienie się i dogłębne zrozumienie *Zasad etyki naukowej* przy wykorzystaniu pomocy zapewnionej przez szkołę.
2. Uczestniczenie w warsztatach dla rodziców na temat zasad etyki naukowej organizowanych przez szkołę.
3. Podpisanie zobowiązania do bezwzględnego przestrzegania *Zasad etyki naukowej* na początku pierwszego roku programu IB Diploma Programme czyli na początku klasy trzeciej.
4. Zapewnianie pomocy i wsparcia swoim dzieciom w całym procesie edukacji.
5. Kontaktowanie się z nauczycielami lub koordynatorem IB DP w razie powstania pytań lub wątpliwości dotyczących zasad etyki naukowej.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NARUSZENIA ZASAD ETYKI NAUKOWEJ PRZEZ UCZNIĄ

Badanie naruszeń w szkole

W przypadku podejrzenia naruszenia przez ucznia *Zasad etyki naukowej* zostaną podjęte następujące kroki:

1. Nauczyciel informuje koordynatora IB DP o zdarzeniu.
2. Nauczyciel bada sprawę z danym uczniem lub grupą uczniów. Jeśli to konieczne, nauczyciel korzysta z pomocy koordynatora IB DP.
3. Jeżeli dochodzenie wykaże, że doszło do wykroczenia, dyrektor szkoły, rodzice ucznia lub uczniów zostają poinformowani przez koordynatora IB DP o zdarzeniu.
4. Zostaje sporządzone pismo opisujące zdarzenie i umieszczone w aktach ucznia lub uczniów.
5. Jeżeli uczeń lub uczniowie nie zgadzają się z zarzutem wykroczenia lub zaprzeczają jego wystąpieniu, mogą odwołać się na piśmie do dyrektora szkoły.
6. Jeżeli uczeń lub uczniowie złożyli odwołanie do dyrektora szkoły, w którym zaprzeczają zarzutowi wykroczenia lub jeżeli nauczyciel nie jest w stanie dokładnie zbadać sprawę, dyrektor szkoły wyznacza Komisję ds. Etyki Naukowej w celu zbadania zdarzenia i oceny zarzutów w formie przesłuchania.
6. W skład Komisji ds. Etyki Naukowej wejdą: koordynator IB DP oraz nauczyciele IB DP.
7. Komisja podejmuje następujące kroki:
 - informuje rodziców przed przesłuchaniem ucznia lub grupy uczniów;
 - zaprasza i wysłuchuje ucznia lub grupę uczniów oskarżonych o naruszenie *Zasad etyki naukowej*;

- w razie potrzeby przeprowadza wywiady z innymi członkami personelu i innymi zaangażowanymi uczniami;
- decyduje o konsekwencjach dyscyplinarnych;
- informuje na piśmie ucznia lub grupę uczniów oraz ich rodziców o wyniku dochodzenia;

8. Uczniowie i ich rodzice mają prawo wglądu do materiału dotyczącego sprawy, oświadczeń, sprawozdania z badania sprawy.

9. Jeżeli po posiedzeniu Komisja ds. Etyki Naukowej uzna, że doszło do wykroczenia, w aktach ucznia zostaje umieszczone stosowne pismo.

Wewnętrzne konsekwencje wykroczeń uczniów

W przypadku stwierdzonego wykroczenia stosuje się kary zawarte w Statucie VI Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza w Krakowie, ul. Wąska 7. Pismo opisujące zdarzenie zostaje umieszczone w aktach ucznia, a rodzice są pisemnie poinformowani o zaistniałej sytuacji.

Praca, która narusza *Zasady etyki naukowej*, wykonana na **wewnętrzne potrzeby kształcenia w szkole** otrzymuje ocenę niedostateczną (1) i nie może być wykonana ponownie.

Praca, która narusza *Zasady etyki naukowej*, wykonana **w celu przesłania do IBO**, musi być wykonana przez ucznia ponownie.

W sytuacji, kiedy zadanie zostanie przekazane do oceny przez IBO, a podejrzenie wykroczenia zrodzi się później, koordynator IB DP informuje niezwłocznie o tym IBO. Kiedy to nastąpi, rozpoczyna się badanie sprawy, w trakcie którego sprawdzana jest praca ucznia. Jeśli są wystarczające przesłanki do zbadania sprawy przez IBO, zbierane są oświadczenia wszystkich stron i przedstawiane panelowi IB w celu podjęcia decyzji o naruszeniu, którą to decyzję przekazuje się dyrektorowi szkoły i koordynatorowi IB DP. Wobec uczniów winnych wykroczenia, IBO nakłada kary, stosując właściwą gradację.

Konsekwencje wykroczeń uczniów zatwierdzone przez IBO

Przykłady wykroczeń wraz z opisem i gradacją konsekwencji, zatwierdzonych przez IBO, są szczegółowo przedstawione w załączniku nr 2 do publikacji IBO *Academic integrity policy*, 2023 (str. 30-44).

WYKORZYSTANIE NARZĘDZI SZTUCZNEJ INTELIGENCJI

Wytyczne dotyczące wykorzystania narzędzi sztucznej inteligencji są przedstawione w Załączniku nr 6 do publikacji IBO *Academic integrity policy*, 2023 (str. 53-55). Wykorzystanie narzędzi AI **nie** jest zabronione, jednak **każdy** fragment pracy stworzony przez narzędzie AI i użyty przez uczniów powinien być odpowiednio zacytowany w tekście i uwzględniony w bibliografii, tak jak każde inne źródło. Brak odpowiedniego cytowania lub przypisu **będzie** uznawany za formę naruszenia zasad etyki naukowej przez ucznia.

UWAGI KOŃCOWE

- Niniejszy dokument dostępny jest na stronie internetowej VI Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Krakowie dla całej społeczności szkolnej.
- *Zasady etyki naukowej* są wdrażane w pierwszej i drugiej klasie oddziałów międzynarodowych przed rozpoczęciem programu IB Diploma Programme.
- Warsztaty dotyczące zasad etyki naukowej organizuje się jako obowiązkowe dla uczniów i ich rodziców, aby umożliwić im zrozumienie i przestrzeganie zasad.
- Dla nauczycieli organizuje się warsztaty w zakresie cytowania prac, powoływania się na prace innych oraz w zakresie zasad etyki naukowej.

W przygotowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano Statut VI Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza w Krakowie, ul. Wąska 7 oraz publikacje wydane przez IBO: *Academic integrity policy*, 2023; *Effective citing and referencing*, 2022, *Academic honesty in the IB educational context*, 2016.

Zweryfikowano i uzupełniono w czerwcu 2024r.

UMOWA O PRZESTRZEGANIU ZASAD ETYKI NAUKOWEJ

Ja, (imię i nazwisko) _____

przeczytałem/-am, zrozumiałem/-am i zobowiązuję się do bezwzględnego przestrzegania *Zasad etyki naukowej w programie Matury Międzynarodowej IB Diploma Programme w VI Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Krakowie.*

Będąc uczniem programu Matury Międzynarodowej IB Diploma Programme w VI Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Krakowie zobowiązuję się do przestrzegania następujących zasad:

1. Każda praca, którą przedłożę będzie pracą przygotowaną tylko przeze mnie.
2. Wszelkie teksty, które zamieszczę ze źródeł zewnętrznych w swojej pracy, będą miały wskazanego autora oraz będą cytowane zgodnie z przyjętą konwencją cytowania.
3. Nie będę kopiować prac innego ucznia oraz nie będę udostępniać swojej pracy innemu uczniowi.
4. Nie będę przedkładać do oceny prac wykonanych na zlecenie przez inne osoby, zredagowanych lub pozyskanych od osób trzecich.
5. Nie będę przedkładać do oceny tej samej pracy w ramach różnych etapów oceniania lub w ramach różnych przedmiotów.
6. Wykażę się rzetelnością i będę stosować zasady etyki naukowej podczas sprawdzianów i egzaminów.
7. Nie będę wykorzystywać w sali egzaminacyjnej materiałów niedozwolonych podczas egzaminu.
8. Rozumiem, że wszelkie próby wymiany, przekazywania lub otrzymywania jakichkolwiek informacji od innych uczniów podczas egzaminów są niedozwolone.
9. Rozumiem, że uzyskiwanie dostępu i udostępnianie prac egzaminacyjnych przed wyznaczonym terminem egzaminu jest poważnym naruszeniem zasad etyki naukowej.
10. Rozumiem, że pomaganie innemu uczniowi w naruszaniu zasad etyki naukowej jest niedopuszczalne.

Rozumiem, że wykroczenia i inne naruszenia zasad etyki naukowej, które mogą nie być ujęte w tym dokumencie, będą skutkować postępowaniem wyjaśniającym i mogą prowadzić do nałożenia kary przez szkołę lub IBO.

Data _____

Podpis ucznia _____

Podpis rodzica _____